

terenie całego kraju. Tworzy Dział Dokumentacji Artystycznej Sztuki Współczesnej.

Biblioteka corocznie w maju uczestniczy w ogólnopolskiej akcji „Tydzień Bibliotek”. Książnica oferuje wtedy liczne wystawy, wykłady czy prezentacje, które przybliżają czytelnikom sposób funkcjonowania oraz wielokierunkowość pracy współczesnej biblioteki naukowej.

Biblioteka Uniwersytecka jest ważnym miejscem naukowo-kulturalnym, w którym każdego roku odbywa się ponad 100 imprez z udziałem ważnych osób z kręgu nauki, kultury, literatury czy też dziennikarstwa, polityki itd. Jest siedzibą licznych konferencji naukowych, prelekcji, wystąpień, pokazów a nawet seansów filmowych.

Zachęcamy serdecznie do skorzystania z bogatej oferty usług Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Bibliografia:

Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego - centrum wiedzy i zasobów edukacyjnych, dostęp: <http://www.bu.uz.zgora.pl/index.php/pl/informacje/o-nas/o-bibliotece> [odczyt 15 lipca 2019].

Adaszyńska, E., *Biblioteka Naukowa w środowisku akademickim centrum wiedzy i zasobów - Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego*. „Forum Bibliotek Medycznych” 2015, nr 1, s. 91-105, dostęp: http://cybra.lodz.pl/Content/13731/88_pdfsam_FBM_2015_1.pdf [odczyt: 18 lipca 2019].

Adaszyńska, E., *Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego - Centrum Zasobów Edukacyjnych*, „Uniwersytet Zielonogórski. Miesięcznik społeczności akademickiej” 2013, nr 7, s. 31-33.

Adaszyńska, E., *Nowoczesna, atrakcyjna, przyjazna. Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego*, „Uniwersytet Zielonogórski. Miesięcznik społeczności akademickiej” 2013, nr 7, s. 28-30.

Adaszyńska E., *Rozpoczęła się budowa Biblioteki Uniwersyteckiej*, „Uniwersytet Zielonogórski. Miesięcznik społeczności akademickiej” 2011, nr 7, s. 22-24.

Chocianowska-Sidoruk M., Czarnecka E., *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta w Bibliotece Uniwersytetu Zielonogórskiego*, „Bibliotekarz” 2016, nr 4, s. 20-24.

Juszczak B., Patan J., *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta w Bibliotece Uniwersytetu Zielonogórskiego*, „Uniwersytet Zielonogórski. Miesięcznik społeczności akademickiej” 2018/2019, nr 9-1, s. 21-23.

PLAN S – WSPIERANIE PUBLIKOWANIA PRAC NAUKOWYCH W OTWARTYM DOSTĘPIE

Marta Czajkowska

Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego

PLAN S - cele, założenia

Ogłoszony na początku września 2018 r. **Plan S**, to inicjatywa przyjęta przez 16 instytucji i fundacji finansujących badania naukowe, w tym Narodowe Centrum Nauki, występujących jako **Koalicja S**. Projekt ten konkretyzuje założenia dokumentu Amsterdam Call for Action Open Science z roku 2016 i wspierany jest przez Komisję Europejską i Europejską Radę ds. Badań Naukowych (European Research Council).

Nadrzędnym celem koalicji jest udostępnianie w sposób otwarty publikacji powstałych w ramach grantów. Wedle założeń Planu S od 2021 r. wszystkie publikacje badawcze powstałe w wyniku finansowania ze środków publicznych powinny być publikowane w czasopiśmie lub na platformach ściśle spełniających kryteria Otwartego Dostępu (Open Access - OA).

Plan S zakłada natychmiastowe udostępnianie publikacji naukowych na wolnych licencjach pozwalających na ponowne wykorzystanie treści w dowolnym celu, także

komercyjnym. Zalecane są licencje Creative Commons, a wymaganą licencją dla artykułów naukowych - zgodnie z postawieniami Deklaracji Berlińskiej jest CC BY 4.0 (Uznanie autorstwa)¹. Publikacje mają być dostępne w czasopiśmie i na platformach zgodnych z wytycznymi, czyli m.in. zapewniających możliwość czytania i pobierania treści bez żadnych przeszkód, zarejestrowanych w DOAJ (Directory of Open Access Journals), pozwalających autorom na korzystanie z wolnych licencji, gwarantujących rzetelny proces recenzowania, zgodny ze standardami etycznymi COPE (Committee on Publication Ethics)².

Określone zostały ponadto zasady deponowania publikacji w otwartych repozytoriach. Przyjęto, że wszystkie publikacje finansowane z grantów przyznawanych przez

1 **Uznanie autorstwa 4.0** - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa. Jest to licencja gwarantująca najszersze swobody licencjodawcy. Zob. strona Creative Commons Polska - Poznaj licencje: <https://creativecommons.pl/poznaj-licencje-creative-commons/>
2 <https://otwartanauka.pl/>



FOT. T. GAWALKIEWICZ, ZAFF

członków Koalicji Planu S, które nie zostaną udostępnione w otwartych czasopismach lub na otwartych platformach, będą musiały natychmiast po publikacji, czyli bez żadnego embarga, zostać udostępnione w repozytoriach zarejestrowanych w OpenDOAR (Directory of Open Access Repositories) i zgodnych z wytycznymi OpenAIRE (European Open Science Infrastructure). Artykuły powinny zostać zdeponowane i natychmiast udostępnione na licencji CC BY w wersji po recenzji. Jednocześnie zaleca się stosowanie identyfikatorów ORCID dla wszystkich uczestników procesu publikacji.

Plan S ma objąć przede wszystkim publikacje, ale sygnatariusze zachęcają do tego, aby w sposób otwarty udostępnić także dane badawcze, z uwzględnieniem etycznych i prawnych ograniczeń. Dzięki otwartości dane raz zgromadzone mogą zostać wykorzystane w innym kontekście, przez innych badaczy, a także osoby spoza środowiska akademickiego. Dzięki temu postęp wiedzy staje się szybszy i tańszy. W wytycznych uregulowana została ponadto kwestia finansowania publikacji poprzez tzw. article processing charges (APC). Sygnatariusze Planu S domagają się w tym zakresie większej przejrzystości, monitorowania kosztów oraz rozsądnego i uczciwego określenia poziomu opłat pokrywanych ze środków grantowych³.

Licencje krajowe Wirtualnej Biblioteki Nauki na rok 2019

Wdrażanie Planu S wymaga okresu przejściowego, w czasie którego akceptowane będzie publikowanie w otwartym dostępie w czasopismach opartych na subskrypcji (hybrydowych) - na przykład dzięki programowi Springer Open Choice, finansowanemu przez MNiSW. Od listopada 2018 r. ICM prowadził negocjacje z wydawnictwami Elsevier, Springer Nature, Wiley, Science i Clarivate, dla których dotychczasowe licencje krajowe obowiązywały do końca roku 2018.

W przypadku wszystkich wydawnictw udało się wynegocjować satysfakcjonujące oferty na rok 2019. W szczególności, w przypadku czasopism Springer ustalono nową umowę transformacyjną, tzw. „read&publish” na lata 2019-2021, pozwalającą doprowadzić do realizacji Planu S. Podobna transformacja planowana jest z wydawnictwem Wiley od roku 2020⁴.

W ramach licencji krajowej Elsevier 2019-2021 od 2 września 2019 r. działa program pilotażowy publikowania otwartego dla polskich autorów korespondencyjnych. Program został podzielony na dwie części: A i B. Program A obejmuje publikację określonej liczby artykułów otwartych, które zostaną w całości sfinansowane z krajowej opłaty licencyjnej: 500 artykułów w roku 2019, 1000 artykułów w roku 2020 i 1500 artykułów w roku 2021. Program B obejmuje publikację dowolnej liczby dalszych artykułów otwartych za opłatą ponoszoną przez instytucję, w której afiliowany jest autor, z wykorzystaniem zniżki w stosunku do cennika standardowego (30% w roku 2019, 20% w roku 2020 i 10% w roku 2021). Elsevier udostępnił do programu 1777 czasopism hybrydowych oraz gold open access (lista zweryfikowana przez Elsevier w sierpniu 2019). Ponadto istnieje możliwość dalszej selekcji czasopism do programów A i B. W sierpniu 2019 MNiSW zdecydowało, że przygotowuje taką selekcję na rok 2020. W konsekwencji 2 września br. został uruchomiony tylko program A, w ramach którego mogą być publikowane artykuły we wszystkich 1777 czasopismach z listy Elsevier na zasadzie „kto pierwszy, ten lepszy”. Po wyczerpaniu puli 500 artykułów przed końcem roku 2019, program A zostanie wyłączony, a program B zostanie włączony na okres do końca roku. Program (A i B) jest przeznaczony dla autorów korespondencyjnych afiliowanych w instytucjach objętych licencją⁵.

3 <https://koed.org.pl/pl/otwarta-nauka/>

4 <https://wbn.icm.edu.pl/komunikaty/>

5 https://wbn.icm.edu.pl/licencje/#elsevier_oa